

Աերջին ժամանակներու քանակցությունների, մի-
ջազգային տարրեր հան-
դիլումների ընթացքում օսաւերկ-
րյա նի շարք դիվանագետներ այն
միտքն են արտահայտում, որ հայ-
ադրեցանական հարաբերու-
թյունների քարելավման ու տարա-
ծաւցանում վերջնական խաղա-
ղության հաստաման հիմնական
գրավականը Ադրեցանի կազ-
մում Լեռնային Ղարաբաղին ինք-

սարդ ազերիներ, հատկապիս Բաբ-
փի ընակիններ, բաբնվում են ԱՊՀ
և Մերձավոր Արևելքի տարբե
ելերներում. խուսափելով ղարա-
բաղամերծ ցջաններում զինվո-
րական ծառայությունից: Բազմա-
թիվ ադրբեջանցի զերիների վկա-
յուրյանք. ղարաբաղա-ադրբեջա-
նական դատերազմի վեցին երկու
տարիների ընթացքում հարձակվող
զորամիավորումների թիվուներուն
տեղադրված էին ոստիկանական

Արեւմսյան մի շարք փորձառողջիվաճագետներ զարմանալի անհասկացողություն են ցուցաբերում. երբ խոսի է զնում արցախահայության ինքնուրուժան իրավունքի մասին: Նրանցից մեկը ազգությամբ ֆրանսիացի. որեւ նույնիսկ հայտարարեց. որ «ինքնուրությունը չդիմք է ըփորքի անկախության հետ»: Դժվար է ասել. թինչի հետ դիմք է ըփորքի ինքնուրությունը Ղարաբաղի ուղազայում

մում ԼՂՀ ինքնասդանություն է Հարգարժան դիվանագետին հիշեցնենք մի հանի տվյալներ ԼՇ 65-ամյա ինքնազարդության դաշտությունից: 1923 թ.-ից մինչեւ 1986 թ. Լեռնային Ղարաբաղ ամրող բնակչությունն աճել միայն 19 հազար ով կամ 12 տոկոսով ամրողովին ադրբեջանական բնակչության հաւաքին. այս ժամանակ, եթե ԽՍՀՄ մյուս համարդիկ կազմի մեջ մ

շուրջյան ստորացման. Վիրավոր-
ւանեների և ամեն ժեսակի ճն-
շումների տարիներ: Ադրբեջանի
կադրային բաղաբանությունը
ստորադասված է եղել ԼՂ Երիտա-
սարդության առավել ընդլանակ
համագումարին ամեն կերպ դուրս մղե-
լու նոյածակին: Նախկին մարզի
ղեկավարության հանգուցային
քոլոր դաւանական ուղղեց կա-
նոն նշանակված էին կամ ադր-
բեջանցիներ. կամ Բաբվից ժամա-

ԼՂԸ. ԲԱԺԱՆՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ԽՍՎԱՆՄԱՏՈՒԹՅՈՒՆ Է

Ամեն ժողովուրդ ազատ է ահշտ այնքան, որքան ուզում է ազատ լինել:

Նավարության կրկնակի տաճադրումն է: Այս բյուց մոտեցումը լայնութեն ու ամենայն ակտիվությամբ լուսաբանվում է ամերիկյան ուսական, եվրոպական մամուլում:

Մակայն դարաբաղյան հակամարտության գործում երեք տարուց ավելի դահղանվող խաղաղությունը մեկ անգամ եւս վկայուն է, որ կայունությունը տարածաշանում հաստափում է միայն այն ժամանակ, եթե Լեռնային Ղարաբաղը գտնվում է Ադրբեյջանի կազմից դուրս: Այդունահեղ դատերազմները եւկու ժողովուրդների միջև, որոնս կանոն, սկսվում են Լեռնային Ղարաբաղի բանի ինքնավարացման փորձերից հետո: Ավելի բան երեխամյա խաղաղությունը ղերճախոս աղացույցն է նաև այն փաստի, որ ադրբեյջանական ժողովուրդը երեք չի հավակնում դատմականորեն եւ իրավաբանորեն հայ ժողովրդին հազարամյակներ շարունակ դատկանող իինավուրց Արցախին: Այն զաղութացնելու զառանցական զաղափարը դարբերաբար փորձում էին իրականացնել դատչունական Անկարայի հատուկ ծառայությունների դաշվերը կատարող ադրբեյջանցի ընդամենը մի խումբ ձևադասիկ ուսումնականության հաղական գործիչներ: Մակայն հիւյալ զաղափարը որպես կանոն ժողովրդականություն չի վայելում Ադրբեյջանում: «Զգվեցրին իրենց զորակոչերով», դատմում էր ուսասանարնակ մի ադրբեյջանցի նելով, որ հազարավոր երիտա-

խափանիչ ջոկատներ նահանջող զինվորներին զնդակահարելու հրամանով զինված: 1991-93 թթ. աղբյուրքանական ազգային բանակի առավել մարտունակ ստորաբաժանումների ոչնչացումից հետո, հարեւան հանրապետության զինված ուժերի բարոյահոգերանական դատշատականությունը, ըստ բազմաթիվ սվյալների, գտնվում է գրոյական մակարդակում: ԼՂՀ դեմ, մեղմ ասած, ժողովրդականություն չվայելող դատերազմի վերսկսման դեղում Աղբյուրքանը, ամենայն հավանականությամբ, կկորցնի եւս մի քանի երջան. ուրից հետ և լիակատար խուճապ կառաջանս արդեն բաժվամերձ երջաններում: Քաջ զիտակցելով այս ամենը, դաւտոնական Բայուն ներկայումս հիմնական է եւսը դնում է նավքաբարոզական դիվանագիտության վրա. զերբեսություններին զայրակդելով «սեռուկու» դաշտներով:

Մինչդեռ, ԼՂՀ անկախ քաղաքական փորձազենների համոզմամբ, Ղարաբաղի բոնի ինքնավարացումը ողբերգարար կանդրադառնա նախ եւ առաջ նավքամույթի վրա. Տանի որ անկայունացածացանում հազիվ թե առահովվի նավքի բնականուն առահանում: ԼՂՀ ինքնավարության հարցում ճեռում գործադրելով հայկական կողմի վրա, նագարային ընկերությունները ոլուկի տակ են դնում իրենց խոկ տնտեսական նախածննդությունները տարածացանում:

նեղադրութացմա՞ն, ստիլացմա՞ն
թե՝ անկախության կորսի հետ
Արդեն 79-րդ տարին է մի ամբողջ
ժողովուրդ «Եփորում է» իմքնուր
տումը անկախության հետ, նիւ
այնուևս, ինչդես, օրինակ, Ֆրան
սիան «Եփորում» էր այդ հասկա
ցուրյունները Բասիլը գրավելու
ու մարտնչելով օսաւերեկյա զաւ
թիշների դեմ, այնուևս ինչդես
աշխարհի տարբեր ժողովուրդներ
կն ժամանակին «Եփորվել» ու
որայի արել սեփական ազատու
թյան համար: Ղարաբաղի հա
ժողովուրդը, չնայած օսաւերեկյա
«իրավագետների» հայտարարու
թյուններին, դատաստ է «Եփորվ
ելու» դեռ երկար ժամանակ, այ
դարձ դատապով, որ ԼՂՀ ինք
նավարույնում Ադրբեյջանի կա

նող ինքնավար մարզերի բնակչությունը աճել է 60-300 տոկոսում:
Ադրբեյջանական ԽՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության 1990 թ. ապրիլի 21-ի հրամանագով, ի խախտումն հանրադեմոքրան սահմանադրության և ԼՂԻՄի նասին օրենքի զգացման փոփոխություններ մասին ինքնավար մարզի վարչա-սարածության բաժանման մեջ. Պետական մակարդակով իրականացվող լրացրելու նիկուլան զտումների փաստեց առանձագրված են միջազգային սարքեր փաստաթուրերում. որոնց հետ վերոհիշյալ դիվանագետը կարող է ծանորանալ ցանկության դեմքում: Այսպիս կոչված ինքնավարության գոյության 65 տարիները եղել են երկրամասի հայ բնակչության աճելու աճակի պատճեն:

նած էմիսարներ։ Ոչնչացվում էին Արցախի տասնյակ հինգվորոց դաշտամա-ճարտարապետական հու-
շաբաններ։ Խնդրաբյուրվում էին հանրահայք ախիոնային դաշտա-
կան փաստեր։ Հասուկ «ուշադ-
րություն» էր դարձվում Ղարաբ-
աղի տնտեսությանը։ Հետո զարգաց-
վում կամ ոչնչացվում էին արդյու-
նաբերության եւ զյուղատնտեսու-
թյան հիմնական կարեւորագույն
ուղղությունները։ Թե ինչդիսի սո-
ցիալ-տնտեսական առաջա-
սպասում Լեռնային Ղարաբաղին
Աղրեջանի կազմում։ Կարելի է
դաշտերացում կազմել նաև առ-
այսօր շարունակվող ԼՂՀ տնտ-
եսական ռազմականացնելու նպատակ

սական օրջափակման փաստից:
Այս զուգակը կարելի է շարու-
նակել պնդեց, սակայն թվում է,
թե որու ղիվանազեններ, հանրա-
հայք ճշմարտությունները հերթելով
հանդերձ, դեսք է զննե ուսումնա-
սիրեն հակամարտության դատմո-
բյունն ու դրդաբանապնդեր:

ՀԱՅ հայությունը կատարել է իր պամական ընտուրյունը. զիսակցելով. որ ամեն ժողովուրդ ազատ ճիշտ այնքան. որքան ուզում և ազատ լինել: Սեփական ծակատագիրը ՏԵՐԻՆԵԼՈՒ իրավունքն ամեն ժողովրդի տրված է ի վերուս: Արցախիսկայությունը հարգում է մյուս ազգերի. այդ բառում աղրեցանական ժողովրդի ինքնուրուման իրավունքը և հույս հայտնում. որ ի վեջու հարեւան հանրայետնությունը նույն մոտեցումը կզուգարեի ՀԱՅ նկատմամբ:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

Նրա վիճակ կամ հայեր, խոսքում եթ անզվերեն

նազնեների, միջազգային մեծ ու
փոքր կազմակերպությունների ներ-
կայացուցիչների, մեկ-երկու օրով
միջազգային համաժողովների
կամ այլ «ստուգատեսների» առի-
քով Երեւան ժամանած օստերկ-
րացիների համար: Գուցե նոյա-
սակե այն է, որ Երեւանից դուրս
գալու նվազագույն հնարավորու-
թյունից գրեթե մեր հայրենակից-
ները, երեւակայությանը մի ժիշ «զոր տալով», դատկերացնեն, թե
Շիկազոյո՞ւմ են: Դժվար է ասել:
Համենայն դեպք մեր փողոցներն
օր-օրի «անզլիականանում» են.
բացի հեշեղ օսար անուններից, որ
հասկանալի են բոլորին և ընկալ-
վում են որոյն սովորական ցու-
ցամոլության «անմեղ» դրսեր-
ումներ, առեւտրի սրահների, ա-
ռեւտրի սրահներ կոչող ճանա-
ծախ առեւտրի կրոյակների վեր-
տում հազվադեմ շնոր ցուցանակ-
մեկնարաբանություններ: Եվ դժվար
է հասկանալ հատկադիր այս վեր-
ջինների իմաստը, բանզի սրաց

համար անզլեւենի զոս սրցիս թ-
մացություն է անհրաժեշտ:

Ապդիոսարբավորումների նախ-
կին «Օրիհա» խանութը, որ հի-
վանդագին դրդումների մեջ տար-
փա ընթացքում մի քանի անգամ
փոխում է իր դարունակությունը
(այստեղ վաճառվում են մեր իրա-
նական բանկարժեք ֆիրմային
ուղրանեներ, մեր իւալական ցե-
ղական և անհոգ սերք իհաստան՝

էլեկտրասարգավորումներ), զերչեցի ճակատը հղարժութեն զարդարեց հսկայական և հսկայատար NEW WIND ցուցանակով. որ կարծեր թե նշանակում է «Նոր հոսանք»։ Ի դեմ, հայերենն այս դեմքու անտեսված չէ. ցուցանակի հեղինակները, շնորանալով, որ մեջ ինքնիշխան երկրի դետական լեզուն հայերենն է, ներկայացրել են նաև «Նոր հոսանքի» հայերեա տարբերակը «ՆՅՈՒ ՎԻՆԴ»։ Երեք թե մեր համարադաշիները «ուղիղը շարժելու» համար Լու

է: Համենայն դեղու. ոչ ավելի
վաս. քան Ամիրյան (այժմ Վուա-
շաղուի արքայի) փողոցում հան-
դիլող Տide. ներքեւում Genus
draft ցուցանակը. որը հասկանա-
լու համար բառարանն էլ կարող
իիշ լինել (tide- մակընթացություն
ալիք. swell եղանակ. սեզոն. gen-
us- անկեղծ. խկական. draft- ու-
վագիծ. գծագիր. ընտրություն. ըն-
թեցողը. հուսով և. ինքը գլուխ
կիանի բառերի հիշյալ համարու-
թյունից): Բայց ոչ. գլխի և
ընկնում. ի վերջո. դա հայտն
ումուշակերտն է.

Օրինակներ թերելը մեզ շատ հեռ
ուղարկած է Արքայի առաջնորդության մեջ առաջարկությունների մեջ նորությունների մասին պատճենագիրը:

Եյա բրվասանաւութիւն բարեպահ հետղարակումներն էն, ինչողիս ասում են. «հարյուր տարի դիմք շնո» մենք ասում ենք. մենք լսում: Ու շագրակ է. որ ցուցանակների մասը. մեղմ ասած. գրազիտու թյամբ շնո փայլում ու թերեւս մեարտասահմանցի հյուրերի ժողով են շարժում ինչողիս դարձակզբ թիֆլիսի կիսազրագես. ծիծաղա շարժ ուսւերեն ցուցանակներն այն տարբեր ոթյամբ. որ այստեղ բացակայում է թիֆլիսյան հյուրալի կոլորիսը: Օրինակ. Երեւանից Արավիթ տանող ճանաղար եին մարզի մուտքն ազդարարութունուատ ցուցանակը հայտնուէ. «ARMAVIR'S REGION» գիր:

դեռ դեսք է լինեց ARMAVIR REGION, բանզի անգլերենի ՚ս մաս նիկը դատկանելուրյուն է ցույց տալիս, եւ անգլերենի զիտակների կարող է բվալ, թե նարզը ուն Ար մավիրի մասնավոր սեփականությունն է: Նույն կերպ «Անի» հյուրանոցի մոտ կարելի է կարդալ CD's shop, CD shop-ի փոխարեն եւ այլն: Ավիատոնների վաճառքի կետերում կարելի է կարդալ անգլերենին անհարիտ AVIATICKETS (ինքնարիոի տոմսեր) արտահայտությունը: Այս եւ նման դիմումներում առաջնահարությունը տարածված է:

զամա ուլուս առ ապրու առօտենի եւ զագարից ծաղկած ծառի առաջները։
Արժե՞ր հիվանդազին ըստողականությամբ հայացնել փողոցների անունները դրանք ոչ հայերեւուցուցանակներով ու զովազդներով լցնելու համար։ Մասնիցի ողողուան, որ «Պայրում է» անզլերեւուցուցանակների առատությունից (այսեղ նույնութեան խորհրդային «անինքնիշխան» ժամանակներից Տեղ-Տեղ մնացած հայերեն և ոռուերեն ցուցանակները ժամանակագրեալ են բվում), զուցի արժեկարից վերանվանել։ Ասեն Արշական Լինուլնի անունով։ Այս դեմքում չեւ խանգարի որեւէ հնչեղ անուն գտնել նաև երեսանք համար Թե չէ համաձայնեն, ամեներդաշնակությունը ճշացող է ...

Մշակորային կյանքը հիւ-
ցեցնում է հոլանդացի
գրող Նորելյան մցանա-
կակիր Մեմյուել Բենչի «Երջանիկ
օրեր» դիմակի հերոսներին. որոնցից
խզվել է երիտասարդությունը. զեղեց-
կորյունը. անցյալն ու աղազան:
Մնացել են միայն նրանց սեփա-
կան ձայնը. ինչդեռ նաև լեզուն.
որն արտաքերում է «բաներ. ընդա-
մենք միայն բառեր»: Դրանք են ի-

Սնափառությունը որպես մշակութային հիվանդություն

Սույն հոդվածով «Ազգ» օրաթերթը բանավեճի և հրավիրում զննեցներին հեղինակի ստուգային առաջարկությունների շուրջ

թենց չեն որատկանում. դրանք ինչ-որ
ուրիշ մնենք բայց են:

Հարազատ մշակույթից ու ինքնուրյունից օսաված հայ ինևելեկտուալ սուրբի խոսնող ևս իրեն չեն. հազեցված են ընդգծված ընտախավային բացառիկուրյամբ ու ամբարտավանուրյամբ. քերակելու. ակնարկներով խոսելու և զեղանախավորված պենգային եւելուրյներով (նոր բառերով): Այն խոտում է ոչ այնքան նոր խորուրյունները նշանակելու համար անհրաժեշտ բառերի դակասի. որին սեփական վարկը բարձրացնելու ներին մղումների մասին: Ենգլանի նախառյաւղությունը ու ուսումն է վարկային հավակնուրյուններով: Քիչ չեն դեղմերը. եր առանց ունեն գեղագիտական. օգտադաշտական կամ ճանաշողական անհրաժեշտուրյան արտաքրում ևն օսար եւնիներ կամ անուններ: Չորոյինակ. տեղին թէ անտեղի դննամոլ մշակուրականները սիրում են իշտատակել լայն հասարակայությունը՝ սոկակ ծամոր աւուն եւր. Մարտին Բորիսոս. Ստեփան Մալարմե. Մարտի Պուտս. Ռոդոլֆ Շայներ. Թոնաս Էլիոր և առեւ Դրանց սիմվոլի հոգերուական դր. դիմախաղն ու ժեստեր նմանվում են խվական բատերական ծեսուի. որն ունի իր «անսուրաժը» միջավայրը և սուրճի. ոգելից խմիչի բարեմասնուրյունների կամ անվանի արվեստագետների մեջմիկ կյանքի մանրամասների շուշը ծավալվող բանավեճերը. որոնք հաճախ ուղեկցվում են կենսագրական «հայտնագործուրյուններով»: Այս կենսու ոճը շատ բան կարող է ասել նրա լուսի սկայտանեների ու հավակնուրյունների. սոցիալական ուսուցուրյան և խրախուսանի արժանանալու անհատական ճիզերի ու բողարկված մշայրությունների մասին: Այդ մասին են հավաստում նաև արտաքին տեսքի հայտանիւնները խնամված մորուք (լճացման տարիներից մնացած). կաւզե բանկոնք (սարվա բոլոր նորանակների համար), սև ակնոցը. դիմագծերի և ծեռների նորամշակ տեսքը. ծխանունը և այլազան արտասահմանյան մանրագարդարանները: Այս ամենը կոչված է ուշտեղու ինտելեկտուալ դննամոլի (ոյիժոնի) հոգեւոր ինքնաշխատուրյունը. դատկանելուրյունը «ողու» ազնվականուրյան» դասեմ:

ցուցի կարգավիճակով։ Արևմտամեծ դճնամոլի կեցվածքը, դիմախսաղն ու ժեստերը նմանվում են իսկական բատերական ծեսին. որն ունի իր «անտուրաժը» միջավայրը և տունի. ոգեկից խմիչքի բարեմասնությունների կամ անվանի արվեստագետների նշերմիկ կյանքի ճանրամասների ռուսը ծավալվող բանավեճերը. որոնք հաճախ ուղեկցվում են կենսագրական «հայտնագործություններով»։ Այս կենսս ոճը շատ բան կարող է ասել նրա լորդի պայտանեների ու հավակնությունների տոցիազական ուսադրության և խրախուսանի աժանանալու անհատական ճիզերի ու բողակիված մասդրությունների մասին։ Այդ մասին են հավաստում նաև արտահին տեսքի հայտնիքները՝ խճանված մորուք (կճացման տարիներից մնացած). կաւզի բաճկոնը (սարվա բոլոր եղանակների համար), սև ակնոցը, դիմագծերի ենթակտերի նրբամշակ տեսքը, ձխանոր ճը և այլազան արտասահմանյան մասնագործարանները։ Այս ամենը կոչված է շեշտկու ինտելեկտուալ դճնամոլի (տիժողի) հոգեառ ինքնաշխատությունը. դատկանելությունը «ոզու» ազնվականության» դասեմ։

Առհասարակ. մեզանում լուսա-
վորյալ խավը ենթակա է երկու ծայ-
րահեծորության ծգտում է կուրիկ իր
մշակույթի ազգահեն ակտոներից.
հախոտոն տվելով արևամսյան ար-
ժեթեների. հիմնականում դրանց
ցածրարժեք արտանետվածքների ազ-
դեցորդյանը կամ էլ ոչ բննադատա-
րար յուրացնել ազգային ավանդա-
կան արժեթեները. հնահավաքչական
խենքությանը կառչելով անցյալի
առաջելական սիմվոլներից: Եր-
կու դեղքում էլ նրան իրադես
սպառնում է հոգենոր ամփոբյունը:
Ավելի ու ավելի շատ վկայություն-
ներ կան. որ օստա կամ ավանդա-
կան արժեթեներին նույնանալու
ձուլվելու մարմաջը փոխարինում է
ստեղծագործական անզորությունն
ու կներգիայի ծայր դակասը:
Թվում է. որ ավելի ու ավելի հա-
ճախ «մեծ հաջողության հասնե-
լու» համարից է դառնում ոչ այն-
քան հոգենոր արժեթեների խորը յու-
րացումը. որքան դրանց սոցիալա-
կան ցուցադրությունը: Հոգենոր արժե-
թեների ամենի ու առենի ին հեռաւար-

նափոխպում ու դառնում աղրանցների առասդելական դատկեր. այս դես կոչված իմիջ. Դանք բավարարութ են մարդկային սնափառության անհազուրդ կարիքները. ունեն ազելի շատ սոցիալ-վարկային բնույթ. բայ թե զուտ հոգեւոր այդ բարի բարձրագույն իմաստով. Նկատում ենք, որ «հոգեւոր արժեք» բառն ավելի ու ավելի շատ է կաղվում վարեկի. որևսիթի սիմվոլների հետ.

Վերջին շքանում ողջ աշխարհի հայությունը ավելի սրափ ու լուրջ հայաց է զգում մեր դարասկզբի դատանության ամենաողերգական էթերից մեկի՝ Մեծ Եղեռնի վրա։ Այդ աօրիվ Դայաստանում ու Սփյութում տեղի ունեցած քազմաքիվ միջոցառումները ցույց են տալիս, որ հայ ժողովուրդը չի մոռացել 1915 թ. Օսմանյան Թուրքայում Երիտրութերի կազմակերպած ու իրականացրած մեծ ոճից՝ մեկուկես միլիոն հայերի բնաջնջումն ունանց արտախումը հայրենի վայրերից։ Այդ ոճից Երեք չի մոռացվի հայության եկամուտն են սար-

լասզի որւած ուստակում առ այդ
չարաշով թվականից, այնուան ա-
վելի ենք գիտակցում նրա ահա-
վորությունն ու հրեային լինելը:
Սարդկության դեմ կատարված
20-րդ դարի այդ խուռագույն
հանցագործությունը համաշխար-
հային հանրության կողմից դե-
ռևէս դաշտունաղես ճանաչված
ու դատապարտված չէ: Թուրքա-
կան Խարզջությունն ինչորես ան-
ցյալում, այնորես էլ այսօր շարու-
նակում է համառորեն ժխտել հա-
յերի ցեղասպանության փասթը՝
ողնեղով, թե 1915-ին Թուրքիա-
յում սոսկ դատերազմական դայ-
մաններից թելադրված «ցեղահա-
նություններ» են եղել: Ինչորես
ժեսուս ենք մեծ ոճից մեծ սուս
է ծնել: Նման դայմաններում մեր
առջեւ մի հրատապ խնդիր է ծա-
ռանում ամենուրեմ մերկացնել
դատմության կեղծարարներին եւ
ցեղասպանության մասին ծմբար-
տությունը հասցնել համաշխար-
հային հանրությանը՝ դրանով իսկ
նոյաստել հայկական հարցի լուծ-
մանը:

Այդ դայմաններում անչափ կար տր դեռ Են կատարում Մեծ Եղեռնի վերաբրոդների հոււագրությունները եւ վկայությունները, որոնցից յուրաքանչյուրը կանխամտածված այդ ցողասղանությունը հաստատող մի փառարօնդք է. մի ծեմարտադրատում վերաբրությունը և անձնագիրը նաև Մեծ Եղեռնից վերաբրած Դակարյութիկյանի «Անմոռանալի անցյալ» գիրքը, որը լույս է ընծայվել Վերջեւ Մոսկվայում, Դայկական հարցեւ հաստատության կողմից, հայ-ռուս կան համագործակցության հիմնարանի հովանավորությամբ:

Գրի հեղինակը՝ Յակոբ (Դրաշ) լոքիկյանը (1902-1990), Թուրիխյան աղբած բյուտավոր հայերի նման ցել է բազում փորձություններով, արել բռնագաղթի մղծավանջները կորցնելով իր հարազաներից շարին, այդ բվում եւ հորը, մազաղու և եղել աղյաստան գտնելով Սիրիայութենից էլ 1925 թ. տեղափոխվել Խորհրդային Հայաստան: Այստեղ ընդունվել է Երևանի դետական և մալսարանի իրավաբանա-տնտեսական բաժինը, որն ավարտելուց ու Երևան տարիներ աշխատել է որպես գործության համարակալիս, իրավաբան ու տնտեսագործ:

Գրի հեղինակի կողմից գրված ներածական խոսից իմանում ենք, որ Յ. Շլորիկյանը օտա վաղ է սկսել գիտանել իր հոււերը, սակայն նրա շարդրմանը ծեռնամուխ է եղել կյանի Վերջին շրջանում դա համարելով իր հոգու դարտիք, որդեսզի, ինչորեւ իմաց է նույն, մեր դամության միջից չկորչեն այն ժանրացուցիչ փասերը, որն միայն իրեն չեն դատկանում, այս դատկանում են մեր ժողովրդին: Այս ազնիվ ծառումն է եղել և հեղինակի ամբողջ գիտակցական կյանի նորա-

3. Դոլորիկյանի գիրքը բաղկացած երկու մասից: Առաջին մասում նա շարադրում է իր ընտանիքին, գերդաստանին, ծննդավայրին ու նրա բնակիչներին վերաբերող իր նանկադատանեկան հույսերը: Դեռևիրուրյամբ են ընթացվում տեղական բարերին ու սովորույթներին նվիրված էցերը: Գրի հիմքայլ մասը հիմնականում ազգագրական բնույթ ունի, մի բան, որը հարուսացնում է գրվածի ռովանդակությունը եւ այն դարձնում առավել հետաքին:

սկզբին եւ իրթիհաղականների 1915 թ. կազմակերպած հայոց ցեղաստանությունը: Նա վառ գույններով նկարագրում է իր ծննդավայր Շերի գյուղակաղաքը, որը գտնվել է Խարբերդի նահանգում, ցույց է տալիս հայ ազգաբնակչության ախորը և դրա ընթացիկ կատարած խոսնելի արարությունը ու գազանային սղանությունները: Այդ իսկ դատճառով գրի այս մասը դաշնամակաղական մեծ արժեք ունի, իսկ որ հեղինակը բերում է հայոց ցեղաստանության կանխամտածվածությունն աղացուցող բազմաթիվ

փաստ, որնց ականատեսն է եղել
ինքը:

Այս գիրը հետարիր է սաւ որ այլ
տեսակետից: Այնտեղ ցույց է տրված, որ
եթե բուրժերի մեջ եղել են առանձին
անհատներ, որոնք կարեկցելով հայե-
րին երթեան նրանց օգնել են կոռուրած-
ներից խուսափելու, աղա Իրենի մոտ
այդ օգնությունը հաճախ հանաժո-
ղովրդական բնույթ է կրել. ոչ միայն
անհատներ, այլև բազմաթիվ Իրա-
կան գյուղեր հոժարարար առաստան
ին սկզել բռնի կերպով տեղահանված
հայերին նրանց մահից փրկելով: Այս
փաստն անկասկած կարժանանա թե
ընթեցողների եւ թե նորօյա դասմա-
րանների ու խոշխագետների ուսադ-

ՏԱՐՅԱՆԾ

Գիրը գված է սոլոկրյազա
դար ու անդածույթ լեզվով։ Նրա-
նում կան բազմաթիվ հուզական ու
դաշկերավոր կտորներ, որոնք արդյունի
են այն բանի, որ Յ. Դոլորիկյանի խոս-
քը բխում է հոգու խորթեից, վերա-
տադրում է իր ժեսածն ու արածը։

Մեր օրերում հատկադիր իրավունքը և պահպանը են առաջարկությունը:

Եթե 1915 թ. հայերի ցեղասովանությունը համաշխարհային հանրության կողմից ճանաչելու ու դատապարտելու համար սկսված ըստումը ամենութեավելի է ծավալվում: Գրի խմբագիրը ծիծ է, եթե վկայակույունը է ժողովուղավարական Ռուսաստանի Պետական դումայի 1995 թ. ապրիլի 14-ի համայնքայիրայան եւ առաջադիմ մարդական իրավունքը պահպանությունը առաջարկությունը:

կուրյան կողմից մեծ գոհունակությամբ ընդունված հայտնարությունը ուղղ դատապարտում է հայերի ցեղասպանությունը Օսմանյան Թուրքիայում և առիջիկ 24-ը ցեղասպանություն զոհերի հիշատակի օր հոչակո մ Սնում է հուսալ, որ մյուս Երկրներն է վաղ թե ուս կիետեւն նուսաստանի օրինակին, եւ ի վեցոր արդարությունը կիաղքի: Դա անխուսափելի է, Խանքան ցեղասպանության նման ծանր հանցագործությունը վաղեմություն չունենալու է չի կարող ունենալ: Այս առումով՝ Դոլորիկյանի ներկա գրի լուսարնծայումը հույժ կարենու նշանակություն ունի:

Հիմնվեց Գրանկո-հայկական բարեկամության բնկերակազությունը

«Անուակամ եմ զործունեություն ծավալելու, որտեսայի դաշնության փորձություններով անցած այս ժողովությունը շահնշանկվի իր անցյալի իր փառթերի և դժբախտությունների իհաւակների մեջ, այլ հաստաք արսանին հարաբերություններ, նյութական ու հոգեկան կառեր Ֆրանսիայի ու Եվրոպայի այլ ոլուսությունների հետ եւ արժանանա ժամանական խաղաղության ու աղափովության հիմնակած միջազգային համագործակցության վրա», նույն է Ֆրանսիացի հայտնի հայրածես, որդիքեալ ժամ Սահել Փարիզում վերջեւ Ֆրանկո-հայկական բարեկամության ընկերակցության հիմնադրման առիջ հրավիրված ժողովի ընթացքամ, հաղորդում է Ա. Ռուսակովը. Ընկերակցությունը, որի հիմնադրման նախաձեռնությունը դատկանում է իրեն՝ որով, Սահելն, որուս անուած ընդունվում է Ֆրանսիայի գիտական, հասարակական ու գրական ըջանակներից մի շարք հանրականոր անուններ, ինչորիցի են փարիզյան Ակադեմիայի դասվարժան տեսուչ Նելլ Արուելերը, փիլիսոփա Ալեն Ֆինիլետուրը, Սորենի համալսարանի դասախոս, հայացես Շառլ դը Լամբերտին, արզութնախարարության խորհրդական տիկին Սոնիկ Լանտոն, որով. Սահելն, գիտական հետազոտությունների ազգային կենտրոնից Բենար Նիքին և Ժ.-Ա. Ուզենստելը, Խաղական գիտությունների հիմնարկից որով. Մլաման, Փարիզի խաղաղութեարանի խորհրդական տիկ. Ների Թարիվի:

Դեմքն, իկ Տեղունը, «Եսիրի» ամսագիր և այլ թիրոն եւ ուրիշներ:

Հիմնադիր ծողովի ընթացում, որին
Հայսագահել է Փարիզում Հայաստանի
Հանրապետության դեսպան և Փակա-
ցանք, ընտրվել է Վարչական խորհուր-
ծի գործադիր հանձնախումբ:

Ընկերակցությունը, Դայաստանի գործակցության ղամական ավանդույթը շարունակելու տամադրությամբ հետապնդելու և Երկու Երկրների միջև ամեն կազմի այդ թվում հատկապես մշակութային, Կրթական, գիտական, իրավագիտական եւ տնտեսական փոխանակումների զիյավոր նորատակը։ Մնջ դեռ և վերադասած ֆրանսահայ գաղութին եւ Ֆրանսիայի մշակութականներին

